

міжвідомчої взаємодії, а також підвищення рівня професійної підготовки військовослужбовців до виконання правоохоронних функцій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аллеров Ю. В., Кривенко О. В. Роль і місце Національної гвардії України у структурі сектору національної безпеки і оборони України. Наука і оборона. 2018. №3. С. 3–9.
2. Морквін Д. А., Гох І. М. Основні засади та принципи діяльності Національної гвардії України. Юридичний науковий електронний журнал. 2023. №10. С. 34–37.
3. Шлега Д. О. Адміністративно-правовий статус Національної гвардії України. 2025.

БАГІРОВ ТИМУР ФІЗУЛІЙОВИЧ

курсант, Полтавський ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою ім. В. Грицаєнка

ОРЛОВ ОЛЕКСАНДР ВАДИМОВИЧ

викладач, аспірант, Полтавський ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою ім. В. Грицаєнка

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО ТА СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ОСОБОВОГО СКЛАДУ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ ПРАВОПОРЯДКУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

В умовах повномасштабної збройної агресії проти України роль Військової служби правопорядку у Збройних Силах України (ВСП) зазнає докорінної трансформації. В умовах військових дій персонал ВСП виконує завдання, що виходять далеко за межі стандартних дій: від участі у бойових діях та боротьби з диверсійно-розвідувальними групами до фіксації воєнних злочинів. Така мультифункціональність створює нові виклики для системи правового та соціального захисту цих фахівців, що потребує негайної реформування та адаптації нормативної бази до реалій воєнного часу. Правовий статус військовослужбовця ВСП базується на Законі України «Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України», проте воєнний стан розширив межі відповідальності персоналу. Однією з головних особливостей є робота в умовах правової невизначеності на прифронтових територіях, де підрозділи ВСП змушені виконувати функції не лише військової, а й частково цивільної поліції, забезпечуючи правопорядок серед військових та місцевого населення, взаємодію з комендатурами [2].

Правовий захист особового складу в таких умовах ускладнюється ризиком подвійної відповідальності та недостатньою чіткістю процедур застосування зброї в умовах загрози. Крім того, нагальним залишається питання процесуальної незалежності: військовослужбовці ВСП часто обмежені у можливостях оперативного документування правопорушень через складну вертикаль взаємодії з іншими правоохоронними органами [7]. Складним механізмом є соціальний захист персоналу ВСП, який в умовах війни включає:

1. Диференційоване грошове забезпечення. отримують виплати залежно від місця виконання завдань. Особливий захист передбачений для тих, хто здійснює конвоювання полонених або охорону об'єктів у зонах активних обстрілів.

2. Медичні та реабілітаційні гарантії. Специфічне навантаження на персонал ВСП (робота з порушниками, полоненими, морально важкі процедури ідентифікації загиблих) потребує не лише фізичного лікування, а й поглибленої психологічної підтримки, яка законодавчо закріплена, але на практиці потребує розширення мережі спеціалізованих центрів [8].

3. Житлові та побутові пільги. В умовах воєнного стану актуалізувалося питання надання службового житла або компенсацій для сімей тих військовослужбовців ВСП, які були передислоковані в інші місця проходження служби.

Перспективні пропозиції щодо вдосконалення діяльності та захисту персоналу ВСП пропонується впровадити наступні:

Реформування та розширення прав, необхідно завершити трансформацію ВСП у орган з функціями досудового розслідування із наданням повноважень на здійснення оперативно-розшукової діяльності. Це дозволить особовому складу самостійно фіксувати злочини «по гарячих слідах», не чекаючи на прибуття цивільних слідчих органів, що посилить їхню процесуальну незалежність усуне правову невизначеність у стосунках із іншими правоохоронними органами [1,6].

Створення спеціалізованого підрозділу правової допомоги всередині служби, який би забезпечував захист прав особового складу у випадках подання безпідставних позовів з боку фігурантів кримінальних справ.

Цифровізація та оперативна підтримка: Розробка закритого програмного комплексу (мобільного додатка) для співробітників ВСП, що міститиме цифрові алгоритми дій у типових конфліктних ситуаціях, базу даних викраденого майна та зброї, а також канал екстреного юридичного консультування і таке інше.

Модернізація психологічного супроводу: Впровадження обов'язкових тренінгів зі стресостійкості, що дозволить знизити рівень вигорання персоналу, який щоденно працює з девіантною поведінкою у військах.

Розробка спеціалізованої програми реінтеграції для військових правоохоронців, що включатиме пріоритетне право на отримання юридичної освіти та працевлаштування в органах юстиції чи поліції після демобілізації. забезпечення житлом родин військовослужбовців.

Міжнародна сертифікація: Забезпечення навчання персоналу в центрах підготовки Військової поліції країн-партнерів для отримання сертифікатів, що підтверджують правовий статус військового правоохоронця міжнародного рівня.

Соціально-гуманітарне та правове забезпечення діяльності персоналу ВСП є не просто обов'язком держави, а стратегічним фактором безпеки всього сектору оборони.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: rada.gov.ua (дата звернення: 24.05.2024).
2. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. URL: rada.gov.ua (дата звернення: 24.05.2024).
3. Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України : Закон України від 07 берез. 2002 р. № 3099-III. URL: rada.gov.ua (дата звернення: 24.05.2024).
4. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей : Закон України від 20 груд. 1991 р. № 2011-XII. URL: rada.gov.ua (дата звернення: 24.05.2024).
5. Дисциплінарний статут Збройних Сил України : Закон України від 24 берез. 1999 р. № 551-XIV. URL: rada.gov.ua (дата звернення: 24.05.2024).
6. Питання деяких виплат військовослужбовцям, особам рядового і начальницького складу, поліцейським та їх сім'ям під час дії воєнного стану : Постанова Кабінету Міністрів України від 28 лют. 2022 р. № 168. URL: kmu.gov.ua (дата звернення: 24.05.2024).
7. Правове забезпечення діяльності сил безпеки та оборони України : монографія / за заг. ред. О. В. Кузьменко. Київ : Юрінком Інтер, 2023. 248 с.
8. Мельник О. Я. Соціально-правовий захист військовослужбовців в умовах збройного конфлікту. Науковий вісник публічного та приватного права. 2022. № 4. С. 88–93.